

УДК 378.6:62.016:811.161.2

Намакштанська Інна Єгорівна, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики та етнології Донбаської національної академії будівництва і архітектури

Новикова Юлія Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент Донбаської національної академії будівництва і архітектури

Назар Роман Миколайович, асистент Донбаської національної академії будівництва і архітектури

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація

У статті йдеться про впровадженні в учбовий процес інноваційних технологій, зокрема, розглядаються комп'ютерні, комунікаційні, інформаційні, мультимедійні технології, а також технології інтерактивних методів навчання. Особлива увага приділяється характеристиці дистанційного навчання. Проаналізовано аудіювання як активна форма роботи із студентами.

Ключові слова: інноваційні технології, інтерактивні методи навчання, українська мова, мовна компетентність, вища школа

Одним із пріоритетних напрямків вищої освіти є приділення значної уваги вивченню української мови за професійним спрямуванням, що сприяє підвищенню мовної компетентності майбутніх фахівців, їх національно-патріотичному вихованню. Тому, на наш погляд, українська мова за професійним спрямуванням повинна обов'язково вивчатися студентами вищих навчальних закладів і не може бути віднесена до гуманітарних дисциплін за вибором.

Основним напрямом у навчанні українського мовлення є постійне вдосконалення методики його викладання.

Упровадження інноваційних технологій у навчальний процес створило сприятливі умови для вдосконалення різних методів і форм викладання мови. Саме

слово «інновація» означає створення нових методичних способів і прийомів, концепцій і наочних засобів.

Досвід останніх років показує, що викладач прийняв і використовує, разом з традиційними, і нові, інтерактивні, методи.

Основними інноваційними дистанційними технологіями, що використовуються в навчальному процесі при викладанні української професійної мови в Донбаській національній академії будівництва і архітектури, є: комп'ютерні технології, комунікаційні технології, інформаційні технології, технологія інтерактивних методів, мультимедійні технології.

Дистанційне навчання – це тип навчання, заснований на освітній взаємодії віддалених один від одного викладача і студента, що реалізовується за допомогою телекомунікаційних технологій і ресурсів мережі Інтернет. Для дистанційного навчання характерні всі властиві навчальному процесу компоненти системи навчання: значення, мета, зміст, організаційні форми, засоби навчання, система контролю й оцінки результатів.

Дистанційне навчання має декілька моделей, у тому числі – модель інтеграції контактного і дистанційного навчання в різних пропорціях. Завдяки економічності, дистанційне навчання – зручна форма навчання для заочників, екстернів, вечірників. При дистанційному навчанні у вищій школі можуть використовуватися різноманітні методи донесення навчальної інформації. Вже змінилося декілька поколінь технологій, що використовуються, – від традиційних друкарських видань до найсучасніших комп'ютерних технологій (радіо, телебачення, аудіо/відеотрансляції).

Програмні й технічні засоби, які використовуються на заняттях, вносять свою специфіку, сприяють удосконаленню традиційних методів навчання. Викладач на медіазанятті виступає як консультант, що розвиває пізнавальну активність студентів, допомагає їм у засвоєнні навчальної інформації. Для викладача з'являється більше можливостей щодо індивідуальної роботи зі студентами.

При викладанні українського професійного мовлення в Донбаській національній академії будівництва і архітектури активно використовується аудіювання з метою удосконалення навичок аналізу, синтезу та репрезентації текстової інформації, розвитку у студентів критичного мислення, виховання зацікавленого ставлення до різних галузей науки, гордості за співвітчизників –

першовідкривачів у науці. Наприклад, за відеофільмом «Іван Пулюй» проводиться аудіювання за такими етапами:

I. Активізація мислетворчої діяльності студентів.

Вступні питання викладача (бесіда):

1. Яких відомих українських учених ви знаєте? Які відкриття вони зробили?
2. Які винаходи учених активно впроваджуються сьогодні?

II. Підготовка до сприйняття текстової інформації: ознайомлення студентів з анотацією до відеофільму (читання мовчки тексту анотації) і з тестовими завданнями, спрямованими на підготовку до аудіювання (див. нижче); ознайомлення з термінами, які зустрічаються у тексті фільму.

Анотація

У фільмі йдеться про видатного вченого XIX століття, наукова діяльність якого належить усьому світу. Іван Пулюй – фізик, який ще до Рентгена винайшов X-промені.

Учений народився в Україні, проте все життя прожив на чужині. Російська імперія не сприймала Івана Пулюя, вважаючи особою шкідливою, а його світогляд – єретичним.

Іван Пулюй був учителем і наставником багатьох видатних учених свого часу. Наукова діяльність Івана Пулюя неоціненна: учений збудував першу в Австро-Угорській Імперії електростанцію, удосконалював телефон, керував запровадженням трамваю у Празі. У своєму вченні він близько підійшов до пояснення природи електрона. На жаль, багато наукових праць ученого було вилучено під час обшуків.

Відома громадська діяльність Івана Пулюя: перекладання стародавніх книжок, відкриття фондів, створення Українського університету у Львові тощо. Помер від раку, спричиненого його винаходами.

III. Словникова робота

Ознайомтеся з термінами, які зустрічаються в тексті фільму. Зверніть увагу на іменники другої відміни чоловічого роду. Які закінчення вони матимуть в родовому відмінку однини?

Термінологічний словник

апарат	матеріальний
архів	негативний

вимкнутий	пластина
випромінювання	пляма
відбиток	премія
градус	промінь
дослід	радіус
електрон	рентген
заряд	світло
знімок	суглоб
кістяк	фотографічний
лабораторія	частка

IV. Перегляд фільму (40 хвилин).

У. Виконання студентами тестових завдань для аудіювання I рівня складності.

VI. Підсумки заняття.

VII. Домашнє завдання: на вибір студентів пропонуються питання II рівня, творчі завдання III рівня або складання відгуку на відеофільм – схема написання відгуку додається (2 хвилини).

VIII. Оцінювання знань студентів.

Тестові завдання для аудіювання

I рівень (6 балів)

1. Іван Пулюй закінчив:

- а) філософський факультет Віденського університету;*
- б) філософський факультет Київського університету;*
- в) філософський факультет Донецького університету.*

2. Іван Пулюй, обіймаючи посаду асистента, викладав:

- а) будівельну справу;*
- б) механічну теорію тепла;*
- в) хімію.*

3. Товариство “Січ” за участю І. Пулюя було створено у Відні:

- а) 1600 року;*
- б) 1867 року;*
- в) 2001 року.*

4. 1884 року Іван Пулюй отримав пропозицію очолити у Празі:

а) кафедру фізики;

б) відділ статистики;

в) уряд держави.

5. В основу наукового вчення І. Пулюя покладено:

а) експерименти з лампами;

б) експерименти з тваринами;

в) експерименти з машинами.

6. Стаття, у якій вперше було викладено сутність наукового винаходу І.

Пулюя, вийшла друком 31 січня 1896 року:

а) в журналі “Дзвін”;

б) в журналі “Світ”;

в) в журналі “Світозор”.

7. У своїх роботах не дотримувався наукової етики:

а) Рентген;

б) Пулюй;

в) Шендеровський.

8. Наукова цінність робіт І. Пулюя полягає у тому, що вчений:

а) пояснив природу електрона;

б) винайшов атоми;

в) отримав Нобелівську премію.

9. Першу в Австро-Угорській Імперії електростанцію збудував:

а) Рентген;

б) Пулюй;

в) Шендеровський.

10. І. Пулюй докладив чимало зусиль до створення:

а) Віденського університету;

б) Українського університету в Києві;

в) Українського університету у Львові.

11. Підняти із забуття ім'я Івана Пулюя вдалося завдяки зусиллям фізика, професора:

а) В. Шендеровського;

б) В. Горбачевського;

в) Рентгена.

12. Іван Пулюй був:

- а) звичайною людиною;
- б) пересічним громадянином своєї країни;
- в) всебічно обдарованим вченим.

Питання і завдання для аудіювання за змістом тексту

II рівень (9 балів)

1. Як і де почався життєвий шлях І. Пулюя? Де навчався майбутній учений? Що, на вашу думку, вплинуло на напрямок його діяльності?
2. Чому батьки І. Пулюя вирішили, що він буде священиком? Що завадило опануванню ним цієї професії?
3. Охарактеризуйте наукову діяльність І. Пулюя.
4. Опишіть події, пов'язані з перекладом Старого Завіту та Нового Завіту. Які труднощі виникли з їх виданням у Росії?
5. Хто з учених працював паралельно з І. Пулюєм? Про який науковий винахід йдеться у фільмі? Що таке “наукова етика”?
6. У чому полягали експерименти Рентгена? Що спільного в них з винаходом І. Пулюя?
7. Що сталося з рукописами та документами І. Пулюя? Чому, на вашу думку, Рентген заповідав після своєї смерті знищити всю свою кореспонденцію?
8. Розкажіть про останні роки життя І. Пулюя. Чим він займався на батьківщині?
9. Яке місце посідає наукова діяльність І. Пулюя в історії науки та сучасних наукових дослідженнях?

Творчі завдання

III рівень (12 балів)

Складіть писемний текст (обсяг – 2 сторінки) на одну із тем:

1. “Людський розум живиться навчанням і мисленням” (Народна творчість).
2. “Життя коротке – наука вічна” (Народна творчість).
3. “Терпіння і сумління все подолають” (Народна творчість).
4. “Перемагай труднощі розумом, а безпеку – досвідом” (Народна творчість).

5. “Заняття наше є джерелом радості” (Григорій Сковорода).
6. “Учітеся, брати мої, думайте, читайте” (Тарас Шевченко).
7. “Молюсь, не дай мені з розпуки
8. Зректися розуму мого.
9. Нехай не гасне світ науки
10. В проміннях сяїва Твого” (Іван Пулюй).

Система оцінювання роботи над фільмом

Бали “10”, “11”, “12” можуть виставлятися за умови висловленого учнем особистісного ставлення до змісту почутого, сприйнятого під час перегляду фільму. Особистісне ставлення можна перевірити при виконанні творчих завдань (III рівень).

Завдання I та II рівнів оцінюватимуться відповідно 6 балами (одне правильно виконане завдання – 0,5 бала) та 9 балами (одне правильно виконане завдання – 1 бал).

Крім аудіювання, на заняттях з українського професійного мовлення використовуються такі методичні прийоми:

– використання мультимедіа викладачем: відключити звук і попросити студента прокоментувати фрагмент змісту фільму, зупинити кадр і запропонувати продовжити (спрогнозувати) подальший перебіг подій, попросити пояснити події; вчинки, стосунки персонажів.

– використання комп'ютера студентами: при вивченні текстового матеріалу можна: заповнити таблицю, скласти короткий конспект, знайти відповідь на питання.

Усні виступи студентів розвивають мовлення, мислення, пам'ять, навчають конкретизувати, виділяти головне, встановлювати логічні зв'язки.

Переваги мультимедійних технологій, у порівнянні з традиційними, значні: наочне подання матеріалу, можливість ефективної перевірки знань, широкий спектр організаційних форм у роботі студентів і методичних прийомів у діяльності викладача. Студенти з розвинутим образним мисленням важко засвоюють абстрактні узагальнення, без наочності їм складно зрозуміти процес, вивчити явище. Розвиток їх абстрактного мислення відбувається за допомогою образів. Мультимедійні моделі дозволяють сформулювати в свідомості студента цілісну картину процесів і явищ, інтерактивні моделі дають можливість самотійно конструювати процеси, виправляти свої помилки, самонавчатися.

Інформаційно-навчальна допомога передбачає самостійну діяльність студента щодо пошуку, усвідомлення й переробки нових знань. Викладач у цьому випадку виступає як організатор процесу навчання, керівник самостійної діяльності студентів, що надає їм потрібну коригувальну допомогу і підтримку. Пояснення викладача передбачає використання спеціально створених для конкретних занять методичних розробок, які містять короткий текст, основні формули, схеми, рисунки, замальовки або відеофрагменти.

Ці вимоги мають узагальнюючий характер і можуть варіюватися в залежності від конкретного змісту мети освітнього процесу. Визначення цього змісту є найважливішим завданням для забезпечення реалістичності викладацької мети.

Список використаних джерел

1. Грибан Г.В., Кучерук О.А. Практикум з методики викладання української мови: Навчально-методичний посібник. – К.: Кондор, 2003. – 160 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К., 2003.
3. Загнітко А.П., Данилюк І.Г. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування. – Донецьк: ТОВ ВКФ „БАО”, 2004. – 480 с.
4. Зубков М.Г. Українська мова: Універсальний довідник. – Х.: ВД „Школа”, 2004. – 496 с.
5. Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / Укл.: Намакштанська І.Є., Новикова Ю.М., Назар Р.М. – Макіївка: ДонНАБА, 2009. – 39 с.
6. Намакштанська І.Є. та ін. Навчальний посібник з наукового мовлення. 2-е вид. – Макіївка: ДонНАБА, 2001. – 143 с. [Рекомендовано Міністерства України]
7. Намакштанська І.Є., Романова О.В., Бенаї Х.А., Кровицька О.В., Новикова Ю.М., Степаненко Н.О. Практичний посібник з наукового мовлення для самостійної роботи студентів архітектурних спеціальностей. - Макіївка: ДонДАБА, 2002. – 136 с.
8. Намакштанська І.Є., Романова О.В., Насонкіна Н.Г. Практичний посібник з професійного мовлення для студентів екологічних спеціальностей. – Макіївка: ДонДАБА, 2003. – 150 с.

9. Новикова Ю.М., Огурецька Н.П. Практичний посібник з професійного мовлення для самостійної роботи студентів спеціальності “Водопостачання та водовідведення”. – Макіївка: ДонДАБА, 2003. – 70 с.

10. Чорненький Я.Я. Українська мова (за професійним спрямуванням). Ділова українська мова / Теорія. Практика. Самостійна робота: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 304 с.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЯЗЫКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

Намакштанская И. Е., Новикова Ю. М., Назар Р. М.

Аннотация

В статье речь идет о внедрении в учебный процесс инновационных технологий, в частности, рассматриваются компьютерные, коммуникационные, информационные, мультимедийные технологии, а также технологии интерактивных методов обучения. Особое внимание уделяется характеристике дистанционного обучения. Проанализировано аудирование как активная форма работы со студентами.

Ключевые слова: инновационные технологии, интерактивные методы обучения, украинский язык, языковая компетентность, высшая школа.

INNOVATIVE METHODS OF OFFICIAL LANGUAGE TEACHING IN TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Namakhtanskaya I., Novikova Yu., Nazar M.

Resume

In the article the introduction of innovative technologies computer, communication, information, multimedia technologies, and also technologies of interactive methods of training, in particular, into educational process are considered. The special attention is given to the characteristic of distance learning. Audition as the active form of work with students is analysed.

Keywords: innovative technologies, interactive methods of teaching, Ukrainian language, linguistic competence, higher school.